

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

4 V. beata Virgo in Angelica Annuntiatione statim Christum conceperit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

& prudenter respondit, *Quomodo fiet istud?* signum ergo est non fuisse conturbatam, nec inuoluntaria aliqua affectione commotam.

Ex quibus præterea colligitur, non corporis imperfectionem: sed animi potius virtutem, & perfectionem fuisse huius turbationis radicem, & causam quæ duplex assignatur à Patribus. Prima est, quam D. Th. secundo loco posuit, verecundia virginalis, vt Bern. etiam paulo antea citatus dixit. Hæc vero causa dupliciter explicatur: primò, vt hæc turbatio orta sit solum ex visione Angeli in viri, & iuuenis specie. Ita indicat Ambr. i. libr. in Luc. *Trepidare virginum est,*

& ad omnes viri ingressus pauere, & latius libr. i. de offic. c. 18. *salutata, inquit, ab Angelo tacet, & mota est ad introitum eius, quia ad virilis sexus speciem peregrinam turbatur aspectus virginis,* & libr. 2. de Virg. in princ. indicans obiectionem, cur B. Virgo Angelicis visitationibus assueta, viso Angelo turbata fuerit? sic tacitè responderet, *Gabriel eam, ubi reuifere solebat, inuenit, & Angelum Maria, quasi viri specie mota, trepidauit, quasi non incognitum audito nomine recognouit, ita peregrinata est in viro, quæ non est peregrinata in Angelo.* Quibus verbis significat, solitam quidem fuisse Virginem habere Angelicas reuelationes: non vero externas, & in sensibili specie viri. Quod etiam sensit Hier. epist. 7. ad Lætam. dicens. *Ideo forsitan timore perterrita est, quia virum quem non solebat, aspexit,* & epist. 22. ad Eustoch. *Quæ hominem formidabat, cum Angelo loquebatur intrepida,* & huic rationi sic explicat fauer lectio Græca, quæ habet verbum, *vidisset*, vbi Latina legit, *audisset*, scilicet, *Quæ cum vidisset, turbata est.* Alio verò modo explicatur hæc ratio, quod scilicet ex pudore virgineo, & castissimo turbata sit: non tamen propter visionem solam Angeli, sed in sermone eius, & salutatione, quæ blanda, suavis, & inuitata apparebat, & ideo, *cogitabat, qualis esset ista saluatio.* Ita explicat Euseb. Emis. hom. in Missus est, in ser. 4. quatuor temp. aduentus, vel certe vtrumque iungi potest, nam videndo iuuenem fortasse turbati cepit: magis autem audiendo. Quod Bern. supra indicauit, & magis Damasc. orat. 1. de natiuitate Virginis, circa fin. dicens. *Ita comparata erat, vt ad te nullus viri accessus pateret. Testis est merus ille, in quem ex inuitato Angeli eloquio incidisti.*

Secunda causa huius turbationis fuit humilitas. Cum enim B. Virgo esset summè humilis, & nihil magnificum de se cogitaret, audiens inuitatam, & honorificentissimam salutationem, in magnam admirationem raptâ, *cogitabat qualis esset saluatio.* Et hanc etiam causam indicat Ambr. supra dicens, *salutationis nouam formam mirabatur, nusquam enim erat lecta, vel audita,* & sumpsit ex Orig. hom. 6. in Luc. qui addit, *salutationem nouam, & peregrinam eam tenuisse.* Indicat etiam Hier. seu Sophr. ser. de assumpt. & Petr. Chrys. ser. 140. Et hanc causam maximè videtur probare D. Tho. qui duo notatione digna considerauit. Primum, in ar. 4. ad primum, Angelum annunciationem suam ab huiusmodi salutatione inchoasse, vt Virginem attentissimam redderet. Nihil enim magis ad attentionem mouet, quàm admiratio: nihil vero personam humilem magis in admirationem rapit, quàm propria laudatio. Alterum est in ar. 3. huiusmodi turbationem non sempervitari, sed merito interdum permitti in diuinis reuelationibus, propter altiores causas, quia eadem diuina reuelatio statim reddit animum pacatum, & confortatum, sicut hic fecisse Angelum legimus, illis verbis, *Ne timeas Maria.* Quod notauit etiam Orig. hom. 4. in Luc. & Ambr. li. i. in Luc. c. de apparitione Angeli, in vltimis verbis. Vnde obiter colligit D. Tho. prudens documentum, ad reuelationes boni, vel mali spiritus discernendas. Nam quæ sunt à bono spiritu, licet in principio turbent, statim vero pacem, & quietem pariunt, quæ vero sunt à malo spiritu, & perturbant animum, & inquietum relinquunt.

Fr. Suarez. tom. 2.

V. B. Virgo in Angelica annuntiatione statim Christum conceperit.

Quamuis de modo huius conceptionis in sequentibus dicturi simus, non tamen potuit hæc quaestio hoc loco prætermitti, quia ad intelligendam exactè annuntiationem Angelicam, omnino videtur necessaria. Vnum ergo inter Catholicos certum est, scilicet, B. Virginem concepisse Verbum diuinum, *Virgo ante* antequam Angelus ab ea discederet: hæc est enim *discessum* communis sententia Sanctorum, quos statim referam. Vnde Greg. li. 18. moral. c. 36. *Nuntiante, inquit,* B. Angelo, & adueniente Spiritu, *mox Verbum in vtero,* & *intra vterum Verbum caro,* & propter hanc causam dixit Damasc. lib. 4. c. 15. *conceptionem per aurem contigisse.* Et nonnulla coniectura huius rei habetur in Euangelio, statim enim ac finita est annuntiatio Angeli, B. Virgo cum festinatione iuit ad visitandam Elisabeth: & tamen iam erat mater Domini, vt testantur illa verba *Vnde mihi, vt veniat mater Domini mei ad me,* iam ergo conceperat Christum, & Deum, ergo signum est, statim in ipsa annuntiatione Angelica concepisse. Ratio vero est, quia illa conceptio simul inchoata est, & perfecta, (vt infra dicemus) fuit autem statim incepta, quia ad hoc mittebatur Angelus, & Spiritus Sanctus erat causa efficax, & paratissima, & ideo statim illam perfecit.

Difficultas vero est, quo tempore, vel post quæ verba, facta sit hæc conceptio. Fuit enim multorum Patrum sententia factam esse, vel illis verbis salutationis Angelicæ. *Aue gratia plena Dominus tecum,* vel ante illa. Ita dicit Pet. Alexan. in lib. de Deitate, vt refertur Conc. Ephes. to. 2. c. 7. & in Concil. Chalcedon. act. 1. sub hoc titulo. *Nicena synodi fide,* vbi sic ait, *& verbum caro factum est, & habitauit in nobis, tum videlicet, dum Angelus sacram Virginem eiusmodi oratione salutauit, Aue gratia plena, Dominus tecum. Hoc est Dei Verbum, nunc tecum est:* nam illa Gabrielis saluatio Deum Verbum in vtero virgineo natum, & carnem factum insinuat. Vnde Chrys. in Liturgia, circa medium, sic inquit. *Gabriele dicente tibi. Virgo Aue, cum voce incarnatus est omnium Deus in te, sacrosancta arca, & eodem modo loquitur. Nicephor. libr. 1. hist. ca. 8. & in eandem sententiam scribit Aug. ser. 14. de natu. vbi introducit Beatam Virginem sic loquentem de Gabriele Archangelo, Visitauit, & perturbauit me, salutauit, & grauidauit, dixitque mihi, Aue gratia plena, Dominus tecum, Dominus, inquit, tecum, sed plus quam mecum, in me autem, licet sit Dominus, memetipsum creauit Dominus. Ita est Dominus tecum, vt sit in corde tuo, sit in vtero tuo, adimpleat mentem tuam, adimpleat carnem tuam. Sentit ergo statim factum fuisse mysterium, quando Angelus dixit illa verba. Et idem sentiunt omnes, qui verba illa exponunt de existentia Domini in virgine per verbi conceptionem, vt sentit Bern. homil. 3. in Missus est, dicens, *Dominus tecum, non solum mente, sed etiam ventre.* Et Laurent. Iust. sermone de annuntiatione, & Aug. ser. 2. de annuntiatione Petr. Damian. serm. 1. de natiuitate Virginis.*

Certa tamen sententia est B. Virginem non concepisse diuinum Verbum, donec suum præbuit consensum, illumque illis verbis explicuit, *Ecce ancilla Domini, stat mihi secundum verbum tuum.* Itaque in eo momento, in quo finita sunt illa verba, perfecta fuit conceptio, & non antea. Et quidem, quod non fuerit dilata conceptio ultra illud instans, constat satis ex principio huius sectionis. Nam statim subdit Lucas, *Et discessit ab illa Angelus.* Diximus autem prius quàm discessisset, conceptionem fuisse perfectam. Deinde, quia iam nihil deerat, vt Spiritus Sanctus suum opus inchoaret, propter quod Angelum mis-

S E C T I O V.

Quo loco, & tempore facta sit hac Annuntiatio.

P Rincipio, de anno in quo perfectum est hoc mysterium, nihil ferè dicendum superest: satis enim diffuse in præcedenti tomo, circa q. 4. D. Th. artic. 4. tractauimus, quo anno ab orbe condito facta sit incarnatio, de mense autem, & die, Ecclesiastica traditio habet factam esse octauo kalendas Aprilis, eodem nimirum die, quo primus homo formatus est, vt ibidem diximus, & Patres retulimus, & videri potest Athan. libr. q. ad Antioch. q. 17. Chrys. hom. 1. in Luc. Aug. serm. 18. de natiuitate, & libr. 83. q. 56. Quibus addi potest Conc. Flor. in decreto Eug. 4. vbi præferebit Armenis, vt illo die festum Annuntiationis celebrent. De hora vero in qua hæc annuntiatio Virgini facta est, nihil in sanctis Patribus, vel antiquis authoribus dictum inuenio. Nonnulli tamen ex recentioribus scribunt venisse Angelum ad Virginem in principio noctis, sumentes argumentum ex consuetudine Ecclesiæ, quæ illa hora signum præbet ad Virginem salutandam: Nam in vita S. Bonauent. refertur, eum hac de causa motum, hoc à Pontifice obtinuisse. Sed hæc leuis est coniectura, nam etiam luna mo manè datur signum ad Virginem salutandam, qua hora Albertus Magnus super Missus est, dixit, Angelum ingressum esse ad Virginem, nescio tamen quo fundamento, nam etiam in meridie in multis Ecclesijs datur signum ad salutandam Virginem. Vnde si hoc signum datur in memoriam incarnationis Dominicæ, vel id sit diuersis horis, quia de hora certa non constat, vel certe, quia non esset alia hora comoda, vt huiusmodi signum posset omnibus fidelibus præberi. Igitur si coniectura vtiliter, verisimile est, eadem annunciationem factam fuisse, quæ Christus fuit natus, vt nouem integris mensibus in vtero matris habitauerit: hoc enim ad perfectionem conceptionis spectare videtur, & est magis consentaneum traditioni Patrum, & Ecclesiæ, quam infra videbimus, tractando de Christi natiuitate, vbi etiam dicemus, media noctis hora Christum fuisse natum, propter quod Ecclesia accommodat illa verba Sap. 18. *Dum medium silentium tenebant omnia, &c.* Vnde videtur concludi eadem hora fuisse annunciationem factam, ad quam non minus, imò magis accommodari possunt sequentia verba, *Dum nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tuus de celo & regalibus sedibus venit.* Proprius enim dicitur Verbum descendisse de celo per incarnationem, quam per natiuitatem suam. Nec verò est, cur existimeretur in tempore illa hora noctis, vt in ea Angelus Virgini appareret. Nam verisimile potius est solitam fuisse Virginem in secretiori loco domus suæ, maiorem noctis partem in diuina contemplatione transigere, & aliunde, propter quietem, silentium, ac secretum noctis, fuisse illud tempus aptissimum, vt in eo hoc mysterium fieret.

Secundò, nihil superest, quod de loco dicamus, *Locus, vbi contemenda enim est hæreticorum impudentia, facta est annuntiatio non inuenisse Angelum domi Virginem: sed per plateas vagantem.* Quod sine fundamento temerariè fingunt, solum vt Virgini detrahant, cum tamen Luc. expresse dicat, & ingressus Angelus ad eam. Vnde omnes Patres supra citati sentiunt locum illud fuisse domum, & cubiculum Virginis, vbi orationi vacans, & fortasse aduētum Messie desiderans, ac postulans, inuenta est. Refert autem Beda libr. de locis sanctis, cap. 16. in illo loco, vbi hæc annuntiatio facta est, ædificatam fuisse Ecclesiam. Imò certa traditione constat, domicilium illud, seu cubiculum B. Virginis, post Christi in celos ascensum, ab Apostolis, & Christianis omnibus fuisse in summa religione habitum, & in templum ad sacra faciendam fuisse

miserat, statim ergo illud inchoauit, simul autem, ac inchoauit, perfecti, vt nunc suppono ex statim dicendis. Quod verò ante illud momentum non fuerit facta conceptio, ex discursu Euangelij constat. Et in primis, non fuisse factam per prima verba salutationis Angelicæ, patet ex verbis, quæ postea. c. 2. dicit Lucas narrans mysterium circumcisionis, & vocatum est nomen eius Iesus, quod vocatum est ab Angelo, prius quam in vtero conciperetur. Hinc enim euidenter constat, quando Angelus dixit illa verba, Et vocabis nomen eius Iesum nondum Christum fuisse conceptum. Quod satis ostendunt ipsa verba Angeli, quia post verba salutationis subdidit, *Eccce concipies in vtero, & paries, vtrumque de futuro, quia reuera tam non erat facta conceptio, quam partus, postea vero interrogante Virgine, Quomodo fiet istud?* iterum de futuro inquit Angelus, *Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi, Quod enim ex te nascetur Sanctum, usque ad illud, Quia non erit impossibile apud Deum omne verbum,* ergo in toto illo tempore nondum erat perfectum, sed expectabatur mysterium. Statim vero prorupit Deipara in illa verba, *Eccce ancilla Domini*, ergo ante illa non est perfectum mysterium.

Obiectio.

Dices, saltem fuisse perfectum, antequam B. Virgo hæc verba perficeret, vel inchoaret, quia iam prius interius consenserat, nam ex interiori consensu, & obedientia illa verba manant: sed non expectabatur, nisi eius consensus, ergo statim ante prolationem verborum perfectum est mysterium. Quod enim voluntatis consensus expectaretur, conueniens fuit, propter rationes, quæ in articulo primo explicata sunt. Quod autem usque ad externam consensus expressionem mysterium differretur, non videtur necessarium, quia Spiritus Sanctus, qui futurus erat author huius operis, mentem Virginis intuebatur. Responderetur, licet verum sit, interiorum consensum dicto modo præcessisse, nihilominus tamen oportuisse exterius sensibilibus exprimi, vt Angelo, cum quo B. Virgo more humano loquebatur, innotesceret. Sic enim voluit Deus hoc mysterium perfici, petendo consensum Virginis per Angelum: ita etiam decuit, vt non perficeretur, donec B. Virgo suum consensum Angelo declararet. Et hæc sententia est communis Patrum, vt videre licet in Damasc. li. 3. de fide. c. 2. Aug. serm. 2. de Annuntiatione: optimè Rupert. Abbas libr. 1. de operib. Spirit. San. c. 9. Euth. Luc. 1. *Discessit, inquit, Angelus ab ea, simul ac iam per verbum suum conceperat.* Et hæc est communis Patrum expositio eo loco. Citantur etiam quædam verba Anastasij Papæ in fragmento cuiusdam epistolæ, quæ habetur 2. tom. concilior. post Breuiarium Liberati, ante Conc. Aruernense, quibus expresse dicit, statim post illa verba, *Eccce ancilla Domini, Verbum adificasse sibi templum, & vniuisse.*

*Damasc.
Augst.
Rupert.
Euthym.*

*Anast.
Papa.*

Nec credendum puto, Patres in priori expositione citatos contra hanc veritatem sensisse, ac docuisse quia non est verisimile in rem tam clara, tamque aperte Euangelio contraria esse deceptos. Sed primum intendunt docere, conceptionem esse perfectam in toto illo colloquio salutationis Angelicæ, & totum illud comprehendunt in primis illis verbis salutationis. Deinde ad summum volunt, Angelum in illis verbis, *Dominus tecum*, indicasse conceptum eo sensu, quo D. Th. supra art. 4. explicauimus. Explicant autem illa verba de præterito, ac si mysterium iam tunc esset factum, vel quia loquuntur de toto illo colloquio, ac de vno momento, vel quia iam ita res instabat, vt quasi facta censetur. Præsertim, quia more prophetico potest rectè intelligi dixisse Angelus rem, quam certo sciebat statim futuram, ac si iam esset facta.

*Incarnatio
nis Christi
dies.*

*Athan.
Chrysost.
Augst.
Conc. Flor.*

*Incarnatio
nis hora.
Sap. 18.*